

مطالعه کیفی آسیب‌شناسی زمینه‌ای عوامل کانونی در والیبال

حسن عیسی‌زاده*^۱ - سیده‌محمد رفیعی شهربابکی^۲ - سمیه لاریجانی^۳

۱. دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد آیت الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران.^۲
کارشناس ارشد، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.^۳ دانشجوی دکتری، دانشکده ادبیات،

علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۳، تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵)

چکیده

والیبال در ایران، در دوران گذار از والیبال آماتور به سمت والیبال حرفه‌ای، با چالش‌ها و آسیب‌های زیادی پیش رو می‌باشد. نظر به اهمیت توجه به آسیب‌های زمینه‌ای در این رشته ورزشی که یکی از اجزای اصلی و کانونی آن محسوب می‌شوند در می‌یابیم که بازیکنان و باشگاه‌ها با مشکلات بسیاری در این ورزش روبه‌رو هستند هدف از انجام تحقیق حاضر مطالعه کیفی آسیب‌شناسی زمینه‌ای عوامل کانونی در والیبال بود که به صورت مطالعه موردی بر روی مربیان حرفه‌ای لیگ‌های والیبال کشور انجام گرفت. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و از نوع تحقیقات کیفی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته صورت گرفت. جامعه آماری شامل کلیه نخبگان حوزه مربیگری والیبال و آشنا به مباحث سرمایه انسانی بود که به صورت هدفمند تعداد ۱۲ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند. از تکنیک‌های کدگذاری باز و محوری، تلخیص و فیلترگذاری در جهت استخراج داده‌های خام بهره گرفته شد. نتایج نشان داد، عوامل فرهنگی اجتماعی، عوامل مرتبط با نیروی انسانی، عوامل اقتصادی و عوامل مدیریتی و سازمانی از جمله آسیب‌های شناسایی شده در بخش زمینه‌ای مرتبط با عوامل کانونی در ورزش والیبال بود. به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که آسیب‌های زمینه‌ای در ورزش والیبال از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. لذا می‌بایست در راستای رفع این آسیب‌ها، بیش از گذشته برنامه‌ریزی و تلاش نمود تا موجب ایجاد آسیب‌های عمیق‌تر در بازیکنان و شیوع در دیگر سطوح رفتاری و ساختاری نگردد. بی‌شک نتایج حاصل از تحقیق می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آتی فدراسیون والیبال به‌ویژه کمیته و دپارتمان‌های این فدراسیون چراغ راه قلمداد شده و در تعیین خط‌مشی‌های راهبردی برای رفع آسیب‌های بازیکنان به کار گرفته شود.

واژه‌های کلیدی

عوامل فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل مدیریتی، نیروی انسانی، مربی حرفه‌ای.

مقدمه

ورزش حرفه‌ای به‌عنوان یکی از حیطه‌های متنوع و گوناگون ورزش امروزی، نقش به‌سزایی در پیشبرد صنعت ورزش داشته است؛ به‌طوری‌که عنایت به ورزش حرفه‌ای کمک شایان و قابل‌توجهی را به اقتصاد بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه مبدول داشته است. در عصر حاضر ورزش حرفه‌ای به‌عنوان یک ابزار کارآمد و قدرتمند، مورد توجه غالب کشورهای دنیا در جهت رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قرار گرفته که جهت بقا و رشد خود نیازمند توجه به مسائل متعددی در حیطه‌های گوناگون است (۱). در عصر حاضر رقابت در محیط‌های ورزشی به‌طور فزاینده‌ای افزایش یافته و موفقیت سازمان‌های ورزشی به مقدار زیادی دارای اهمیت شده است؛ به‌طوری‌که موفقیت تیم‌های ورزشی در مسابقات و پیروزی بر حریفان آرزوی همیشگی ورزشکاران، مربیان، مدیران و هواداران باشگاه‌ها به‌شمار می‌آید. لزوم دستیابی به این موفقیت‌ها موجب بروز فشارهای روانی برای ارکان گوناگون سازمان‌های ورزشی به‌خصوص برای بازیکنان و مربیان شده است (۲)؛ که به‌واسطه این موضوع بروز رفتارهای غیر اخلاقی در ورزش حرفه‌ای به وضوح نمایان می‌باشد (۳).

تمایل افکار عمومی جهان به کسب اخبار و اطلاعات مربوط به رویدادهای ورزشی از یک سوء و انعکاس گسترده وقایع ورزشی از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی جهانی از دیگر سوء، باعث شده است که قلمرو ورزش روزه‌روز گسترده‌تر شود. گسترش همه جانبه ورزشی طی سالیان اخیر از یک سوء میدان عمل دست اندرکاران ورزش را وسعت بخشیده و از سوی دیگر پیوند ورزش و جامعه، مشکلات عمده‌ای را در باب مسائل اجتماعی به وجود آورده

است (۴). ورزش به‌عنوان پدیده‌ای جمعی، جهانی و تاریخی از یک طرف به‌عنوان یک نهاد اجتماعی دارای کارکردهای خاص خود برای نظام اجتماعی و از طرف دیگر به‌عنوان جزئی از نظام اجتماعی تحت تأثیر نظام کل جامعه می‌باشد. قدمت ورزش به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی با قدمتی برابر با پیدایش خود انسان است و دارای ارزش‌ها و هنجارها، قواعد و قوانین و آداب رسوم خاص خود می‌باشد (۵). این قوانین و هنجارها که برخاسته از ارزش‌های عامه جامعه بوده به شدت مبتنی و منحصر بر فرهنگ، آداب، رسوم و سنن مردمان هر سرزمین و مالک و مبنای قضاوت در مورد انحرافی بودن و یا نبودن رفتارهای افراد می‌باشد و رعایت آنها مورد انتظار گروه هم‌تایان و همچنین سایر افراد حاضر در جامعه است. کاتاجا^۱ و همکاران (۶)، دریافتند که قضاوت در مورد انحرافی بودن یا نبودن استفاده از مواد نیروزا مبتنی بر فرهنگ و هنجارهای جامعه‌ای است که ورزشکار در آن زندگی می‌کند. همچنین افزایش تمایل شهروندان به رویدادهای ورزشی و انعکاس گسترده وقایع ورزشی منجر شده است تا اهمیت پرداختن به ورزش به مثابه یک پدیده چند بعدی دارای کارکردهای اجتماعی، بیش از پیش با اهمیت قلمداد شود، تا آنجایی که در قاموس جامعه شناسی از آن به‌عنوان بارزترین نمود زندگی اجتماعی- فرهنگی یاد شده و آن را در عقلانی شدن زندگی اجتماعی و توسعه جوامع مدرن مؤثر می‌دانند (۴). این در حالی است که از طرفی فرآیند جهانی شدن، منجر به افزایش قدرت ورزش گردیده و از طرف دیگر نهادهای ورزشی و ورزش‌کاران با افزایش فشار از طرف جامعه برای برخورداری از یک نگرش وسیع‌تر به اهداف و فعالیت‌هایشان در ابعاد اجتماعی و محیطی مواجه هستند. فشار برای رفتار مسئولانه‌تر نهادهای ورزشی و ورزش‌کاران به چالشی جدید برای تصمیم سازی نهادهای ورزشی در راستای

حداکثرسازی سودرسانی به جامعه و ارزش تبدیل شده‌است (۷).

در برنامه پنجم توسعه کشور نیز بر ارتقای معنویت، اخلاق و ارزش‌های اسلامی در جامعه از طریق توسعه و گسترش ورزش تأکید شده‌است. در این برنامه، شاخص‌ها و اهدافی مانند افزایش سالیانه جمعیت ورزش قهرمانی، کسب مدال در رقابت‌های مختلف ورزشی، تأمین منابع مالی از طریق توسعه مشارکت بخش خصوصی و غیره، از راه‌های رسیدن به این نوع توسعه معرفی شده‌است (۸). بررسی بیشتر این برنامه، گویای برتری بعد اقتصادی آن و کم توجهی یا بی توجهی به سایر ابعاد، به‌ویژه بعد فرهنگی ورزش می‌باشد (۹). تلاش در جهت اثربخشی فعالیت ورزشی فوق برنامه از طریق انتخاب مسئولین متخصص، توجه به علایق همه دانشجویان، ساخت و تجهیز امکانات موجب کسب موفقیت و در نتیجه افزایش سلامت، توسعه و تعالی دانشجویان می‌گردد (۱۰). استرگارد^۱ و همکاران در مطالعه خود تنها عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی را بررسی کرده و با ارائه شاخص‌های اجتماعی، سیاسی و عمدتاً اقتصادی، راهبرد این نوع توسعه را تدوین کرده‌اند (۱۱). براتلند^۲ و همکاران در مطالعه خود گزارش کردند که توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه اجتماعی، به دلیل وجود فضاها، امکانات و تجهیزات ورزشی بیشتر در شهرها، دسترسی راحت‌تر به امکانات و فضاها، ورزشی و استفاده از علم، تکنولوژی و رسانه بیشتر توسعه دارد (۱۲). برخی از این اقدامات عبارت از تعیین راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت بدنی در مصوبه ۵۶۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۳) و تعیین تعداد محدودی شاخص و هدف فرهنگی در برنامه‌های سوم و چهارم توسعه و نظام نامه جامع فرهنگ ورزش و تربیت بدنی و منشور فرهنگی ورزش هستند. از این رو، می‌توان

استدلال کرد پژوهش درباره عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگی در ورزش و به‌ویژه ورزش قهرمانی، کمتر مورد توجه یا علایق پژوهشگران، نهادهای آموزشی و سیاست گذاری قرار گرفته است (۱۳).

علی‌رغم اثرات متقابل ورزش و جامعه بر یکدیگر؛ لیکن همه بخش‌های ورزش و همه رشته‌های ورزشی دارای تأثیرات یکسان و برابری نبوده و در این میان ورزش حرفه‌ای و رشته‌های ورزشی مانند والیبال به واسطه عامل اقتصادی و پیوند ناعادلانه‌ای که رسانه با آن برقرار نموده بیشتر از سایر بخش‌های ورزش پرورشی، همگانی و... دارای استعداد بروز رفتارهای انحرافی و مورد توجه می‌باشد (۱۴). لذا به جرئت می‌توان عنوان نمود که رشته ورزشی والیبال به دلیل برخورداری از جایگاه اجتماعی و اقتصادی بالاتر نسبت به سایر رشته‌های ورزشی، می‌تواند بستر مناسبی جهت بروز انحرافات رفتاری در میان شاغلین در این حوزه باشد با توجه به هزینه‌های بالا و درجه اهمیتی که متوجه این رشته پرطرفدار می‌باشد، حاکمیت دیدگاه‌هایی با رویکرد نتیجه‌گرایی، عقد قراردادهای کلان، رقابت باشگاه‌ها در جذب بازیکنان شاخص از نظر فنی بدون توجه به قابلیت‌های اخلاقی آنها، بهره برداری از ورزش به‌عنوان یک صنعت و تبلیغات تجاری منجر به دور شدن بازیکنان شاخص و قهرمانان از اخلاق و معنویت و شکل‌گیری نوع جدیدی از ورزش کاران بی توجه به اخلاق شده‌است و بروز ناهنجاری‌هایی چون نقص مقررات بازی، بی حرمتی به بازیکن حریف، اعتراضات بی ادبانه به داور، خشونت در هنگام باخت و بردگرایی به هر قیمت، را به دنبال داشته و پدیده ورزش قهرمانی را با رذایل اخلاقی همنشین کرده است، تا جایی که برخی دست اندرکاران ورزش کشور از وضعیت موجود نگران هستند (۱۵). حال با توجه به موارد مذکور، این سؤال پیش می‌آید که عوامل کانونی مؤثر بر

آسیب‌شناسی زمینه‌ای در ورزش والیبال از دیدگاه خبرگان و متخصصان کدامند؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش براساس رویکرد کیفی و به روش تحلیل مضمون مبتنی بر مدل براون و کلارک (۲۰۰۶)، انجام شد. کلیه اساتید مدیریت ورزشی دانشگاه‌ها به‌عنوان جامعه مورد مطالعه در نظر گرفته شدند. جمع‌آوری، ثبت و تحلیل داده‌ها در پژوهش کیفی حاضر، سه ماه (اردیبهشت - تیرماه ۱۴۰۰) طول کشید. تعیین نمونه مورد مطالعه به روش هدفمند انجام شد و ملاک‌های ورود آزمودنی‌ها عبارت بود از مربیان نخبه باشگاهی، ملی و بین‌المللی رشته والیبال، با حداقل ۱۰ سال سابقه مربیگری تیم‌های باشگاهی، دارای مدرک کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزشی و آشنایی اولیه با موضوع پژوهش.

ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه بود که در تحقیق حاضر، جهت شناسایی مؤلفه‌های آسیب‌شناسی زمینه‌ای عوامل کانونی در ورزش والیبال، استفاده گردید. دلیل استفاده از آن این است که علاوه بر آنکه امکان تبادل نظر و فکر وجود دارد، می‌توان بحث و موضوع مصاحبه را در جهت دستیابی به اهداف پژوهش هدایت نمود. همچنین در طول فرآیند مصاحبه، امکان مشاهده احساسات و رسیدن به باورها و اعتقادات مصاحبه‌شوندگان درباره موضوع پژوهش نیز وجود دارد. مصاحبه‌بازاری است که امکان بررسی موضوع‌های پیچیده، پیگیری پاسخ‌ها یا پیدا کردن علل آن و اطمینان یافتن از درک سؤال از سوی آزمودنی را فراهم

می‌سازد. در این راستا، مصاحبه‌گر می‌تواند پاسخ‌ها را پیگیری نموده و با دوباره تعریف کردن سؤال‌ها را رفع نماید (۱۶).

قبل از شروع مصاحبه، خلاصه‌ای از طرح پژوهش، نتایج بررسی پیشینه پژوهش، به‌همراه اهداف و سؤالات پژوهش جهت مطالعه و آمادگی اولیه برای مصاحبه‌شوندگان از طریق ایمیل ارسال شده و در ابتدای جلسه مصاحبه نیز در مورد کارهای انجام شده به‌طور مختصر توضیح داده شد. سپس به طرح سؤالات مصاحبه و انجام فرآیند مصاحبه اقدام شد. هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها و جمع‌آوری داده‌ها، کدگذاری آن‌ها در دو بخش کدگذاری باز و محوری نیز انجام گرفت. با کدگذاری باز، متن مصاحبه‌ها بارها و بارها سطر به سطر خوانده و کدهای بسیاری حاصل شد که طی فرایند مقایسه‌ای مداوم تحلیل داده‌ها، مجموعه این داده‌های کیفی اولیه به‌علت تشابه معنایی و تکراری بودن این کدها در هم ادغام و به مفاهیم کمتری تقلیل پیدا کردند. با کدگذاری محوری، فرایند کدگذاری از حالت باز خارج و شکل‌گرفته‌ای به خود گرفت. در این مرحله به جفت‌کردن مفاهیم و هم‌خانواده کردن آن‌ها پرداخته شد و مفاهیمی که شبیه یکدیگر بودند؛ در یک قرار گرفتند. در ادامه با استفاده از تکنیک دلفی، فرآیند ساختارمند جهت گردآوری اطلاعات در طی رانده‌ای متوالی و در نهایت اجماع گروهی انجام شد. در پژوهش‌های کیفی که اساساً مبتنی بر قضاوت و دیدگاه افراد است شرط لازم برای استفاده از روش دلفی وجود دارد (۱۷). تکنیک دلفی در پژوهش حاضر با حضور ۱۲ نفر از مربیان نخبه باشگاهی والیبال انجام گرفت.

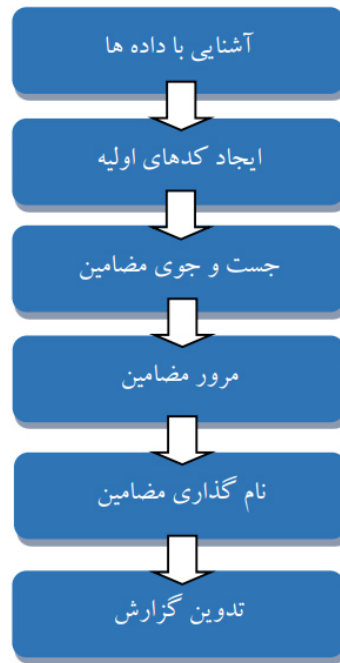
جدول ۱. ویژگی‌های اعضای گروه دلفی

ردیف	کد مشارکت‌کننده	مرتب‌به
۱	P1A	مربی بین‌المللی
۲	P2A	مربی باشگاهی

۳	P3M	مربی تیم ملی
۴	P4M	مربی بین‌المللی
۵	P5M	مربی باشگاهی
۶	P6A	مربی تیم ملی
۷	P7M	مربی بین‌المللی
۸	P8M	مربی باشگاهی
۹	P9M	مربی تیم ملی
۱۰	P10A	مربی بین‌المللی
۱۱	P11M	مربی باشگاهی
۱۲	P12A	مربی تیم ملی

تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها براساس مدل براون و کلارک (۲۰۰۶)، بدین صورت انجام گرفت که ابتدا از متن هر مصاحبه، داده‌ها شناسایی شدند سپس کدهای اولیه که بیانگر ویژگی مهم داده‌ها بودند، استخراج شدند. در گام بعد، با واری کدها، به جستجو و شناسایی قالب مضامین اقدام شد و پس از آن، کدهای مرتبط با هر مضمون در زیرمجموعه آن قرار داده شدند و همخوانی مضامین با کدهای مستخرج و اصلاح و تأیید شبکه مضامین صورت گرفت. در مرحله بعد، تعریف و نامگذاری مضامین انجام شد و نهایتاً تدوین گزارش صورت گرفت. روش استخراج یافته‌ها براساس این مدل در شکل ۱ بیان شده‌است. جهت ارزیابی این پژوهش، از معیار یاردلی و معیار تبیینات رقیب، استفاده

شد (۱۸). شایان ذکر است طی جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به این نکته توجه شد که این آشنایی قبلی سبب به وجود آمدن مفروضه‌های ذهنی و جهت دهی به اطلاعات نشود. بدین منظور تمامی پیش فرض‌های منتج از تجربیات، باورها، ارزش‌ها و دانش شخصی مصاحبه کننده به صورت آگاهانه کنار گذاشته شدند و هیچ‌گونه قضاوت ارزشی در رابطه با مباحث بیان شده توسط مشارکت کنندگان انجام نگرفت؛ علاوه بر آن، برخوردی یکسان نسبت به گزاره‌های معنادار بیان شده توسط مشارکت کنندگان لحاظ شد. در پژوهش حاضر، چهار حوزه رازداری و بی‌نامی، نقش پژوهشگر در رازداری، توافق آگاهانه و پیامدهای احتمالی مصاحبه‌ها در راستای ملاحظات اخلاقی پژوهش رعایت شدند.

شکل ۱. روش استخراج یافته‌ها براساس مدل براون و کلارک (۲۰۰۶)

آلفای کریپندورف، کاپای کوهن و پای اسکات را نام برد (۱۹). در این پژوهش برای تعیین پایایی کدگذاری‌های مصاحبه‌ها، از ضریب درون موضوعی کاپا استفاده شد. از طریق این ضریب، می‌توان میزان توافق دو اندازه‌گیری (توسط دو نفر یا دو ابزار یا در دو مقطع زمانی) را ارزیابی کرد. برای محاسبه پایایی کدگذاری‌ها در این روش، بعد از گذشت مدتی، به کدگذاری مجدد تعدادی از مصاحبه‌ها پرداخته شد. آماره کاپا به شرح زیر است:

با توجه به اینکه روش پژوهش کیفی است، رویکردهای متفاوتی برای بررسی روایی و پایایی در هر یک از این دو روش تحقیق، به کار گرفته شدند. یکی از بهترین روش‌ها برای سنجش روایی، کسب نظر خبرگان است، اگر سؤالاتی که موضوع پژوهش را هدف قرار داده‌اند به تأیید خبرگان برسند، روایی پژوهش نیز تأیید می‌شود که در این پژوهش حاصل شد.

برای سنجش پایایی نیز روش‌های متفاوتی معرفی شده است که از آن جمله می‌توان توافق درصدی، روش هولستی،

جدول ۲. جدول توافقی در محاسبه ضریب کاپا

		کدگذاری نخست		
		بلی	خیر	جمع
کدگذاری نخست	بلی	a	B	M_1
	خیر	c	D	M_0
	جمع	N_0	N_1	N

(Po): درصد احتمال توافق در گزینه‌های متفاوت + درصد احتمال مخالفت در گزینه‌های متفاوت.

(Pe): درصد احتمال توافق بین دو نفر روی گزینه مشترک + درصد احتمال مخالفت بین دو نفر روی گزینه مشترک.

ضریب کاپا بین صفر تا یک متغیر است و به صورت درصد بیان می‌شود. بر اساس منابع موجود دسته‌بندی قدرت ضریب کاپا به‌قرار جدول ۳ است.

پارامترهای a و d نشان‌دهنده توافق دو کدگذاری و پارامترهای b و c نشان‌دهنده عدم توافق دو کدگذاری‌اند.

درصد توافق مشاهده‌شده:

$$Po = a + b \quad \text{رابطه (۱)}$$

درصد توافق مورد انتظار:

$$Pe = [(n_1/n) \times (m_1/n)] + [(n_0/n) \times (m_0/n)] \quad \text{رابطه (۲)}$$

ضریب کاپا:

$$Kappa = \frac{(po-pe)}{1-pe} \quad \text{رابطه (۳)}$$

جدول ۳. مراتب اعتمادپذیری مقادیر گوناگون ضریب کاپا در تعیین میزان توافق بین کدگذاری‌ها

مقدار آماره کاپا	قدرت توافق
کمتر از صفر	ضعیف
۰-۰/۲	کم
۰/۰-۲۱/۴	پایین‌تر از متوسط
۰/۰-۴۱/۶	متوسط
۰/۰-۶۱/۸	خوب
۰/۱-۸۱	عالی

بر اساس مقادیر ارائه‌شده در جدول فوق، حداقل مقدار قابل قبول ضریب کاپا، بیش از ۰/۶ است و مقدار بالاتر از ۰/۸ در توافق دو ارزشیاب، ایدئال محسوب می‌شود (۲۰).

جدول ۴. نتیجه ضریب کاپای شاخص‌های مدل پژوهش

شاخص	درصد توافق
عوامل فرهنگی و اجتماعی	۰/۸۵
عامل مرتبط با نیروی انسانی	۰/۷۶
عوامل اقتصادی	۰/۶۹
عوامل مدیریتی و سازمانی	۰/۷۴

یافته‌ها

اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان در مصاحبه در جدول ۵ بیان شده‌است.

همان‌گونه که ضریب کاپای شاخص‌های مدل پژوهش نشان می‌دهد، کلیه ضرایب بیشتر از ۰/۸ بوده لذا می‌توان نتیجه گرفت که توافق بین دو ارزشیاب، در حد ایدئال بود.

جدول ۵. توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌ها

متغیر	آماره	گروه
جنسیت	فرآوانی	زن
	درصد	۷۵
		مرد
مرتبه	فرآوانی	مربی بین‌المللی
	درصد	۳۳/۳
		مربی باشگاهی
سن	فرآوانی	کمتر از ۴۰ سال
	درصد	۴۱/۷
		۴۵ تا ۴۰ سال
		بیشتر از ۵۰ سال
		۲۵
		۱۶/۷
		۱۶/۷
		۳
		۲۵

یافته‌های پژوهش در قالب جدول ۶ ارائه شده‌اند. عنوان جدول بیانگر مضمون اصلی حاصل از این پژوهش است و عناصر تشکیل دهنده آن مضمون اصلی، در قالب کدهای اولیه و مضامین فرعی در آن جدول توضیح داده شده‌است. شایان ذکر است در مراحل تحلیل، مجموعاً ۲۳ کد اولیه، و ۴ شاخص اصلی شناسایی شد.

جدول ۶. عوامل کانونی آسیب‌شناسی زمینه‌ای در ورزش والیبال

ردیف	کدهای اولیه	شاخص اصلی
۱	عوامل فیزیکی و روانی محیط مسابقه	عوامل فرهنگی اجتماعی
۲	اولویت قرار گرفتن مسائل اقتصادی نسبت به ملاحظات اخلاقی	
۳	کمرنگ شدن هنجارها در ورزش قهرمانی و جایگزینی ناهنجاری‌ها	
۴	فهم نادرست از مذهب در جامعه	
۵	جابه‌جا شدن و رنگ عوض کردن ارزش‌ها در جامعه	
۶	شیوع مقطع گرایی در جامعه	عوامل مرتبط با نیروی انسانی
۷	فقدان تحصیلات و تخصص کافی در بین بازیکنان	
۸	فقدان انگیزش در بازیکنان جهت رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای	
۹	فقدان تحصیلات و تخصص کافی در بین مدیران باشگاه‌ها	
۱۰	فقدان نگرش راهبردی به اخلاق حرفه‌ای از سوی مدیران	عوامل اقتصادی
۱۱	تحویل‌نگری مدیران	
۱۲	وجود سرمایه‌های مالی سرگردان و هنگفت در ورزش	
۱۳	وجود فاصله به لحاظ اقتصادی بین بازیکنان با دیگر اقشار جامعه موانع مدیریتی و سازمانی	
۱۴	موانع آموزشی در باشگاه‌ها و فدراسیون	
۱۵	فقدان منشور اخلاقی چند وجهی در باشگاه‌ها و فدراسیون	
۱۶	فقدان نظام جامع و اخلاقی نظارت بر عملکرد بازیکنان	
۱۷	عدم حرفه‌ای‌گرایی جامعه ورزش حرفه‌ای در برخورد با بازیکنان و مربیان متخلف	
۱۸	وابستگی ورزش به دولت و عدم خصوصی سازی باشگاه‌های حرفه‌ای	
۱۹	عدم قاطعیت در برخورد با متخلفین به هنگام نقض قوانین	
۲۰	پوشش بسیاری از تخلفات اخلاقی به وسیله قوانین موجود	
۲۱	عدم وجود رفتار حرفه‌ای در کل بدنه ورزش قهرمانی	
۲۲	بی توجهی مدیران ارشد فدراسیون و باشگاه‌ها به بروز رفتارهای خلاف اخلاق	
۲۳	درآمد بیش از کارایی و استعدادهای موجود در بازیکنان	

دیدگاه اوت (۲۱) و امیری و همکاران (۲۲)، نیز رفتار مدیران از مهم‌ترین ارکان توسعه اخلاق به‌شمار می‌آیند.

اخلاق حرفه‌ای رشته‌ای از دانش اخلاق است که ضمن مطالعه ارتباط شغل‌ها، به‌بیان مسئولیت‌های اخلاقی، تشخیص و حل مسائل اخلاقی در حرفه‌های گوناگون می‌پردازد. وی وظایف مدیران را در اخلاقی کردن حرفه این گونه برمی‌شمارد: ارزشیابی عملکردهای اخلاقی؛ اخلاقی کردن هدف‌ها؛ اشاعه ارزش‌ها و مسائل اخلاقی؛ اخلاق ورزی در زندگی شخصی؛ اهمیت دادن به اخلاق حرفه‌ای در شغل؛ برخورد عقلانی و روشمند در مواجهه با مشکلات اخلاقی پیش آمده و اقدام برای برطرف کردن آنها عنایت خاص به آموزش اخلاق حرفه‌ای؛ تهیه و تدوین منشور اخلاقی مربوط به سازمان با مشارکت همه افراد و اعضا (۱۵).

آنچه که مسلم است در دایره عملکرد و وظایف مدیریت، ارزیابی به‌عنوان یکی از عملکردها و وظایف مهم مدیریت نوین حتی مدیریت کلاسیک مطرح بوده و هست و زمانی برنامه‌ریزی و طراحی‌های انجام شده در مورد سازمان متمر ثمر خواهد بود که بر مبنای یک نظام ارزیابی سنجیده شود (۲۳). آنچه که در لیگ‌های والیبال کشور قابل مشاهده است آن است که یا تخلفات اخلاقی بازیکنان و مربیان مورد توجه قرار نمی‌گیرند و یا با اغماض از آنها گذر می‌شود. به هر حال آنچه که مسلم است ارزش‌های مذهبی، ملاک‌های مثبت شخصیتی، عوامل خانوادگی، و باورها و اعتقادات از جمله عوامل فردی می‌باشند که موجب بروز رفتارهای منطبق بر اخلاق از سوی بازیکنان می‌گردند، با این حال در صورت مشاهده رفتارهای خلاف موازین اخلاقی، وجود نظارت دقیق و مجازات‌های منصفانه می‌تواند نقشی بازدارنده ایفا نمایند. درآمد بیش از کارایی و

همان گونه که مشاهده شد، مجموعه عوامل کانونی که در آسیب‌شناسی زمینه‌ای ورزش والیبال تأثیرگذار بودند، در قالب ۴ مضمون (شاخص) اصلی، شامل عوامل فرهنگی اجتماعی، عوامل مرتبط با نیروی انسانی، عوامل اقتصادی و عوامل مدیریتی و سازمانی جای گرفتند. شایان ذکر است در مصاحبه‌های صورت گرفته با جامعه کیفی، تمرکز اصلی بر روی عوامل کانونی که در آسیب‌شناسی زمینه‌ای ورزش والیبال بود تا بتوان در جهت حذف و یا کاهش آنها اقدام نمود و از این طریق، زمینه کاهش آسیب‌های روانی و اجتماعی و فیزیکی بازیکنان والیبال را فراهم نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، مطالعه کیفی آسیب‌شناسی زمینه‌ای عوامل کانونی در والیبال بود. در همین راستا ابتدا عبارات مهم تعیین و گزاره‌ها مشخص گردیدند. سپس محتوای نهفته در گزاره‌ها مستخرج شده و طبقه بندی براساس مفاهیم صورت گرفت. نهایتاً با پالایش مفاهیم به‌دست آمده و با ترکیب کدهای مشابه، تدوین مقوله‌ها انجام گرفت. در همین راستا نتایج یافت شده در قالب ۴ مضمون اصلی عوامل فرهنگی اجتماعی، عوامل مرتبط با نیروی انسانی، عوامل اقتصادی و عوامل مدیریتی و سازمانی، به‌دست آمد. که این تقسیم بندی منطبق بر نتایج پژوهش‌های اوت (۲۱) و همچنین سلیمی و همکاران (۲) می‌باشد.

بدون شک، یکی از مهم‌ترین عوامل آسیب‌شناسی زمینه‌ای در ورزش، دیدگاه و عملکرد مدیران می‌باشد. نتایج پژوهش نشان داد که بی‌توجهی مدیران ارشد فدراسیون و باشگاه‌ها به بروز مکرر رفتارهای خلاف اخلاق حرفه‌ای از جمله موانع مهم مدیریتی و سازمانی است، حال آنکه از

استعدادهای موجود در بازیکنان نیز از جمله موانع مهم شناسایی شده در این بخش می‌باشد. هر چه از آغاز لیگ‌های والیبال گذشته، اگر بر کیفیت آن افزوده نشده، بر دستمزد بازیکنانش افزوده شده‌است. این موضوع اکنون به جایی رسیده که موجب اعتراض بسیاری از صاحب نظران شده است. در این بین، نشست‌های متعددی برگزار شده تا این بحران ورزش مهار شود، اما تاکنون نتیجه‌ای در پی نداشته است. البته، کم نیستند آگاهانی که ریشه این مشکل را در مدیریت والیبال می‌دانند؛ مدیریتی فرسوده و ناتوان که بر مبنای هزینه شکل گرفته و این روزها اسیر باندها و دلال‌ها نیز شده که خود بر دامنه مشکلات افزوده است. عدم نظارت دقیق بر عملکرد مدیران سبب قدرت نمایی بیش از حد دلالان شده‌است. رفتار و نوع برخورد مدیران با دلال‌ها منجر به دخالت غیر قانونی و خارج از ضابطه آنها در امر جابه‌جایی بازیکنان شده‌است. افراد دلال آن‌چنان قدرتمند شده‌اند که با پول کم نیز راضی نمی‌شوند و خواهان جذب و درآمد زیاد از عرصه بی نظارت در ورزش‌هایی نظیر والیبال هستند.

تراز مالی باشگاه‌ها می‌تواند سندی برای این مدعی باشد. تاکنون هیچ باشگاهی تراز مالی خود را دقیق اعلام نکرده است تا بتوان تحلیلی از عملکرد یک مدیر داشت. همین عدم تخصص موجب می‌شود تا دلال‌ها به منفعت طلبی روی آورند و مدیران را به ابزار خود تبدیل کنند. این دست‌های پشت پرده که با حمایت برخی جریان‌های دیگر نیز همراه می‌شوند، موجب گردیده‌اند تا عملاً دستمزدها به شکل عجیبی افزایش پیدا کند. در این بین، نبود نهادهای نظارتی قدرتمند موجب می‌شود تا نه تنها دامنه این دست فعالیت‌ها کاهش پیدا نکند، بلکه افزایش چشمگیری داشته باشد (۲۴).

یکی دیگر از شاخص‌های شناسایی شده، عوامل فرهنگی و اجتماعی است. در این زمینه، عواملی چون جایگزینی

اهداف ثانویه ورزش به جای اهداف اولیه معرفی گردید. همچنین، موانع کمرنگ شدن هنجارها در ورزش قهرمانی و جایگزینی ناهنجاری‌ها، در اولویت قرار گرفتن مسائل اقتصادی نسبت به ملاحظات اخلاقی و جابه‌جا شدن و رنگ عوض کردن ارزش‌ها در جامعه، در این میان از اهمیتی بالایی برخوردار می‌باشند که با نتایج پژوهش‌های سلیمی و همکاران (۲) و موسوی و سلیمی (۲۴)، همسو می‌باشد. ارزش‌هایی که افراد به آنها اعتقاد دارند بر بسیاری از تصمیماتی که می‌گیرند تأثیر به‌سزایی دارد. گاه این ارزش‌ها به نادرست و با توجیهات غیر منطقی رنگ می‌بازند. در ورزش حرفه‌ای از عوامل مهمی که این تغییر ارزش‌ها را موجب می‌شوند، فشار روانی حاکم بر باشگاه‌ها، مدیران، مربیان و بازیکنان؛ توجه بیش از حد و افراطی رسانه‌ها، مسئولین و مردم و سرمایه‌های مالی هنگفت و بدون حساب و کتاب می‌باشند. اما نکته‌ای که موجب تسهیل روند این موارد می‌گردد، نگرش سنتی ما به اخلاق است. ما در نگرش سنتی خود به معضلات اخلاقی تنها فضیلت محور یا ارزش مدار هستیم نه مسئله‌محور؛ جهت‌گیری ما فضیلت‌گرایانه است، نه کارآمدی. ورود ما به معضل اخلاقی، تنها موعظه‌ای، تبشیری و انذار است. در حالی که برخورد صحیح و مؤثر با معضلات اخلاقی به تخصص و مهارت نیاز دارد (۱۴).

نتایج پژوهش پیرامون عوامل مرتبط با نیروی انسانی نشان می‌دهد که فقدان نگرش راهبردی به اخلاق حرفه‌ای از سوی مدیران، فقدان انگیزش در بازیکنان جهت رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای، فقدان تحصیلات و تخصص کافی در بین مدیران باشگاه‌ها، فقدان تحصیلات و تخصص کافی در بین بازیکنان، و تحویل‌نگری مدیران (اخلاق را در سایه مسائل حرفه‌ای قرار دادن) به ترتیب در اولویت قرار دارند. موانع مرتبط با نیروی انسانی در دو سطح مدیران و بازیکنان تعریف گردیده‌است که با توجه به نتایج نقش مدیران پر

والیبال به‌شمار می‌آید که تنها راه حل آن نگاه حرفه‌ای، استراتژیک و منطقی به این ورزش است.

در خاتمه می‌توان بیان داشت، در مدل امروزی ورزش که به صنعت تبدیل شده‌است، اصالت بر مکتب منفعت و سود بیشتر است. با توجه بر حاکم بودن فلسفه برد (برد به معنای همه‌چیز) و یا ایده آل افلاطونی که در آن ورزشکار و تیم برنده ستایش می‌شود، غایت در این مدل، قهرمان شدن است نه چیز دیگر و اصالت با ورزشکار و یا تیم برنده است. در این راه همانند سیاست ماکیاول هنگامی که هدف وسیله را توجیه می‌کند، در صورت بی توجهی به اخلاق حرفه‌ای همه‌چیز از جمله خود اخلاق قربانی فلسفه برد و اصالت منفعت خواهد شد. اگر چه جهت جلوگیری از ناهنجاری‌ها تلاش‌های نمادینی توسط باشگاه‌ها، فدراسیون و رسانه‌های ورزشی صورت پذیرفته و می‌پذیرد، با این حال شواهد بیانگر ادامه و تشدید آن‌ها می‌باشد (۲۷).

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش و بحث و نتیجه‌گیری‌های صورت پذیرفته، می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود: آرام سازی فضای سالن‌های ورزشی کشور و جلوگیری از هیجانات کاذب به‌خصوص در بخش تماشاگران؛ برگزاری کلاس‌های آموزشی پیرامون مسائل اخلاقی و اخلاق حرفه‌ای توسط فدراسیون والیبال برای مدیران باشگاه‌ها، مربیان و بازیکنان (آموزش می‌تواند نگرش بازیکنان، مربیان و مدیران را به اخلاق حرفه‌ای در ورزش بهبود بخشد)؛ استفاده از مدیران متخصص، با دانش و استراتژیک در سطوح عالی و میانی فدراسیون والیبال و باشگاه‌های ورزشی کشور؛ ایجاد فضای مناسب توسط وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون والیبال جهت رشد مربیان تحصیل کرده، دانشگاهی و متخصص و ایجاد انگیزش در آنها جهت کسب مدارج عالی مربیگری؛ ایجاد سازوکارهای منطقی و علمی جهت تعیین میزان مبلغ دریافتی توسط مربیان و بازیکنان؛ ایجاد یک سیستم نظارتی بر میزان قرارداد بازیکنان و

رنگ‌تر می‌نماید. تصمیمات مدیریت تأثیرات غیر ارادی بر سایرین دارد و از این رو در هنگام تصمیم‌گیری‌های کلان اخلاقی باید به‌طور خاص مورد توجه قرار گیرند. یکی از مؤلفه‌های شناسایی شده در این حیطة، فقدان نگرش راهبردی به اخلاق حرفه‌ای از سوی مدیران بود که با نتایج پژوهش ترکیان (۲۵) نیز همسو می‌باشد. یکی از اقدام‌های مؤثر در این راه می‌تواند جایگزینی مدیران استراتژیک به جای مدیران اجرایی باشد. بی‌شک تصمیماتی که در سطح استراتژیک گرفته می‌شود با دید بازتری نسبت به مسائل اخلاقی می‌نگرد و ممکن است بتواند بسیاری از مشکلات موجود را برطرف نماید. نویسنده کتاب معروف "مدیریت استراتژیک" به‌درستی، بیان می‌دارد که روز به‌روز اعتقاد سازمان‌ها در این مورد راسخ‌تر می‌شود که ترویج اصول اخلاقی و تقویت فرهنگ معنوی، موجب ایجاد مزیت‌های استراتژیک خواهد شد؛ به‌گونه‌ای که اصول اخلاقی و رقابت تفکیک‌ناپذیر می‌شوند (۲۶).

در زمینه عوامل اقتصادی در آسیب‌شناسی عوامل کانونی ورزش والیبال، مؤلفه‌هایی همچون وجود سرمایه‌های مالی سرگردان و هنگفت در ورزش و وجود فاصله به‌لحاظ اقتصادی بین بازیکنان با دیگر اقشار جامعه موانع مدیریتی و سازمانی، شناسایی شد که نتیجه حاصله با نتیجه پژوهش ترکیان (۲۵) همسویی دارد. بدون تردید مهم‌ترین و حساس‌ترین مسئله در مدیریت ایجاد تعادل و توازن بین عملکرد اقتصادی و عملکرد اجتماعی است (۱۴) تصمیمات اقتصادی اغلب پی آمده‌ای اخلاقی دارند (۲۷)، و پی آمده‌ای تصمیمات و اقدامات مدیریتی در اولین سطح پس‌آمدها باقی نمی‌مانند، بلکه این ثمرات در سراسر اجتماع گسترش می‌یابد و همین گسترش است که جوهره مباحثی از این دست را تشکیل می‌دهد. وجود سرمایه‌های مالی سرگردان، معضل و خطر بسیار بزرگی برای ورزش

کاران حرفه‌ای؛ داشتن یک منشور اخلاقی واقع بینانه و مؤثر که قابلیت اجرا داشته باشد و تنها مجموعه‌ای از کدهای اخلاقی با جنبه تشریفاتی، نباشد. عدم رفتار کدخدا منشی و چشم پوشی در مقابل رفتارهای غیر اخلاقی توسط مدیران و برخورد قاطع و جدی بر اساس قوانین از پیش تعیین شده.

جلوگیری از ارتباطات غیر قانونی و فاسد در زمینه جذب بازیکنان ناکارآمد؛ به کارگیری افراد متخصص و کارا در مراجع قضائی فدراسیون؛ قاطعیت در برخورد با متخلفان و عدم بروز رفتار متفاوت و متناقض فدراسیون و مراجع قضائی با رفتارهای خلاف اخلاق حرفه‌ای؛ تأکید بر اهداف اولیه ورزش و تقویت روحیه جوانمردی و پهلوانی در ورزش

References

1. Naimo J. Ethics and the Art of Sport Governance. Achieving Ethical Excellence: Emerald Group Publishing Limited; 2014. p. 91-112.
2. Salimi M, Hosseini MS, Qasemi H, Torkiyan Valashani S. Rating Obstacles to Professional Ethics Development in Sports Media. Communication Research. 2012;18(68):9-.
3. Ghasemi H, Zolaknaf V, Nouralivand A. Sociological description of factors affecting vandalism and hooliganism in soccer. Journal of Olympic 2009;17(1):70-9.
4. Altiami Nia RJQjoipr, Islamic Azad University of Shahreza Branch. Mohammadi Aziz Abadi M. The consequential and accelerated role of sport in providing peace conditions among governments. 2015;7(22):149-79.
5. Poorfarahmand B, Khabiri M, Sajjadi N, Jalali Farahani MJOBMiSS. Qualitative Analysis of demographic factors affecting the incidence of deviant behaviors in Iranian Football Players. 2019;6(1):33-43.
6. Kataja K, Karjalainen K, Savonen J, Hakkarainen P, Hautala SJDB. How do people attribute their polydrug use? A mixed methods approach. 2019;40(9):1157-70.
7. Eichberg H. The global, the popular and the inter-popular: Olympic sport between market, state and civil society. Post-Olympism: Routledge; 2020. p. 65-80.
8. Stefana A, Fusar-Poli P, Gnisci C, Vieta E, Youngstrom EAJIjoer, health p. Clinicians' Emotional Reactions toward Patients with Depressive Symptoms

- in Mood Disorders: A Narrative Scoping Review of Empirical Research. 2022;19(22):15403.
9. Plantade-Gipch A, Van Broeck N, Lowet K, Karayianni E, Karekla MJCPiE. Reflecting on Psychotherapy Practice for Psychologists: Towards Guidelines for Competencies and Practices. 2020;2(4).
  10. Goldberg SBJNRP. A common factors perspective on mindfulness-based interventions. 2022;1(10):605-19.
  11. Østergård OK, Nielsen J, Hjorthøj C, Nilsson KK, Poulsen SBJBo. Effect of deliberate practice training of graduate students in general psychotherapeutic skills compared with theoretical teaching: protocol for the randomised controlled TRIPS trial. 2022;12(9): e062506.
  12. Brattland H, Holgersen KH, Vogel PA, Anderson T, Ryum TJPo. An apprenticeship model in the training of psychotherapy students. Study protocol for a randomized controlled trial and qualitative investigation. 2022;17(8):e0272164.
  13. Heydarpanah A, Taheri A, Ghasemizad A. Behavioral Pathology of Championship Sports from the Point of View of Managers and Athletes %J Razi Journal of Medical Sciences. 2023;29(11):416-23.
  14. Faramarz Gharamalaki A. Ethics. 17, editor. Tehran: Nashre Jonoun; 2020.
  15. Faramarz Gharamalaki A, Nouche Falah R. Obstacles to the development of professional ethics in organizations. Tehran: Basra Cultural Institute of Religious Studies; 2007.
  16. Sarmad Z, Bazargan Harandi A, Hejazi E. Research methods in behavioral sciences. Tehran: Agah; 2011.
  17. Ranjbar H, Haghdoost A, Salsali M, Khoshdel A. Sampling in qualitative research: A Guide for beginning. Annals of Military and Health Sciences Research. 2012;10(3):238-50.
  18. Abolmaali K. Qualitative research from theory to practice. Tehran: Nashre Elm; 2012.
  19. Neuendorf KAJCag. Defining content analysis. 2002:10-27.

20. Gwet KL. Handbook of inter-rater reliability: The definitive guide to measuring the extent of agreement among raters: Advanced Analytics, LLC; 2014.
21. Evetts J. The management of professionalism. Changing teacher professionalism: International trends, challenges. 2009:19-30.
22. Amiri AN, Hemmati M, Mubini M. Professional Ethics: a Necessity for Organization. Journal of Ethical knowledge. 2011;1(4):137-59.
23. Soltan Hosseini M, Salimi M, Ghasemi H, Torkiyan S. Using the hierarchical analysis method in prioritizing obstacles to the development of professional ethics in sports media. Journal of sports management. 2013;5(3):137-59.
24. Mousavi Z, Salimi M. Evaluating the obstacles to the development of professional ethics in the players and coaches of the Iranian Premier League. Strategic studies of sport and youth. 2016;15(31):1-28.
25. Tourkian S. Analysis of ethical barriers in sports media. Esfahan: University of Esfahan; 2010.
26. Fred D. strategic Managment. Tehran: the Cultural Research Office; 2021.
27. Payne D, Pressley MJ. A transcendent code of ethics for marketing professionals. 2013;55(1):55-73.